

Taitotasojen soveltaminen kielitaidon arviointiin ja muita arvioinnin haasteita

Ari Huhta

Soveltavan kielentutkimuksen keskus

Jyväskylän yliopisto

Kielitivolin koordinaattoritapaaminen

Helsinki 3.–5.11.2010

ari.huhta@jyu.fi

Esityksen runko

- ▶ Arvioinnin haasteita ja niiden taustoja
- ▶ Arvioinnin laatu
- ▶ Taitotasoarviointi
 - OPS-asteikot arvioinnissa
 - Maamerkit
 - Puhuminen, kirjoittaminen, ymmärtäminen
- ▶ Oppimista tukeva arviointi
 - Itsearviointi
- ▶ Arvioinnin tarkoitukset (miksi?)
- ▶ Arviointikoulutuksen tarpeita

Haasteita ja taustoja arvioinnille (ja kielikoulutukselle) ...

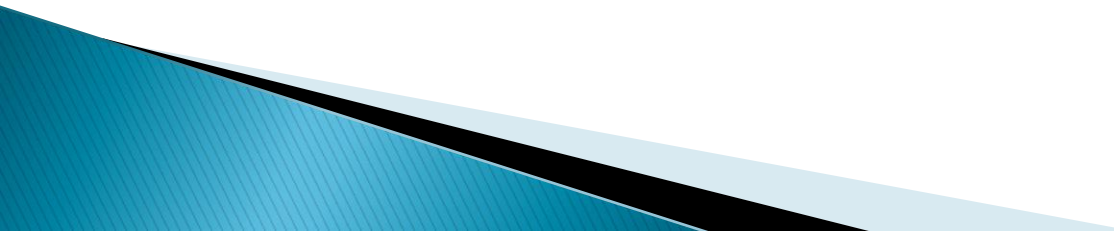
- Muuttuva maailma ja työelämä ja niiden myötä muuttuvat käsitykset kielitaidosta
 - Teknologia, monikielisyys / -kulttuurisuus, verkottunut & yhteistoiminnallinen työelämä
 - → arviointikin muuttuu (monikielisuuden & verkkoviestinnän arviointi?)
- Kielitaidon hahmottaminen taitotasoina (mm. opsit)
- Suullisen kielitaidon arviointi YO-tutkinnossa(kin)
- Oppimista tukeva arviointi
- Maahanmuuttajat
 - → totutaan siihen että suomeakin puhutaan 'epätäydellisesti' → kielikäsite muuttuu? (→ arviointikin muuttuu)
- Mahdollisesti lisääntyvät vaatimukset kielten(kin) opetuksen 'tilivelvollisuudesta' (accountability), tuloksellisuudesta
- Vaatimukset arviointien vertailukelpoisuudesta (esim. perusopetuksen lopussa) (luottamus opettajiin?)
 - → lisää koulun ulkopuolella tuotettuja testejä? (vrt. PISA-shokki monissa maissa)

▪ MUITA HAASTEITA??

Ikuisia, jatkuvia haasteita arvioinnille / arvioijille (esim. opettajalle)

- ▶ Arvioinko oikeita, tärkeitä, tietoja ja taitoja?
 - Validius; voi itse vaikuttaa
- ▶ Arvioinko johdonmukaisesti samalla tavalla eri aikoina?
 - Arvioijan sisäinen reliabiliteetti; voi itse vaikuttaa
- ▶ Arvioinko samalla tavalla kun muut?
 - Arvioijien välinen reliabiliteetti; voi vain osin vaikuttaa itse

Arviointien, testien hyödyllisyys

- ▶ Validius + reliabiliteetti +
 - ▶ Autenttisuus (ulkoinen, sosiaalinen) +
 - ▶ Interaktiivisuus (sisäinen, kognitiivinen) +
 - ▶ Vaikutukset (osallistujiin, yhteiskuntaan, ...) +
 - ▶ Käytännöllisyys
-

Taitotasoarviointi

- ▶ Kriteeriviitteistä / kriteeriperusteista arviointia
- ▶ Oppijan suoritusta verrataan johonkin määriteltyyn kriteeriin
 - esim. kuvaus siitä millaista suoritusta vaaditaan jossakin tehtävässä, työssä tms
 - esim. sarja toisiin liittyviä kuvauksia eri tasoista suorituksista = taitotasoja
- ▶ Vastakohtana normiviitteinen / suhteellinen arviointi
 - sopii esim. valintakokeisiin

Kielten taitotasoarviointi Suomessa

- ▶ Puheen ja kirjoituksen arviointi on jo kauan ollut sitä
 - esim. ylioppilaskokeiden ÄK ja VK kirjoitelmat
- ▶ Yleiset kielitutkinnot 1994
 - aikuisten kieltenopetus / arviointi
- ▶ Eurooppalainen viitekehys 1995/96, 2001
- ▶ Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kielten opetus 2000-luvulla
- ▶ Valtionhallinnon kielitutkinnot
- ▶ Peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmat
 - Yo-tutkinto kokonaisuutena ei vielä

Miksi taitotasoarviointi on haaste?

- ▶ Melko uutta (peruskoulussa ja lukiossakin)
- ▶ Asteikkojen yhteensopivuuden ongelma
 - OPS-asteikon 10 tasoa (EVK 6 tasoa)
 - yksi asteikko kattaa koko koulu-uran
 - mutta oma asteikko kullekin isolle taidolle
 - Kouluarvioinnissa 7 tasoa (4–10) joka lukukausi / kurssi = kymmeniä tasoja!
 - mutta arvosanassa tiivistyvät kaikki kielitaidon osa-alueet
 - arvosana perustuu muuhunkin kuin kielitaitoon
→ tasojen lukumäärä ja sisältö eroavat toisistaan
- ▶ Taitotasoajattelu (proficiency) vs. tietyn jakson / kurssin / oppikirjan sisällön oppiminen (achievement)
- ▶ Normiviitteinen (suhteellinen) arviointiperinne?

Miten taitotasoarvioinnin haasteet voidaan kohdata? 1

- ▶ Aikaa, totuttelua, kokemusta, koulutusta
- ▶ Ajattelutavan muutosta:
 - Kielitaito voidaan nähdä myös laadullisesti ja määrällisesti toisistaan eroavina tasoina
 - OPS / EVK-tasot kuvaavat osaamista paljon laajemmin ja 'absoluuttisesti', ei suhteessa jonkin tietyn oppimäärän / kurssin / oppikirjan sisällön oppimiseen

LUKIO, A-ENGLANTI

10	10	10	10	10
9	9	9	9	9
8	8	8	8	8
7	7	7	7	7
6	6	6	6	6
5	5	5	5	5
4	4	4	4	4

ALAKOULU, A-ENGLANTI

10	10	10	10	10	10	10
9	9	9	9	9	9	9
8	8	8	8	8	8	8
7	7	7	7	7	7	7
6	6	6	6	6	6	6
5	5	5	5	5	5	5
4	4	4	4	4	4	4

C1

B2.2

B2.1

B1.2

B1.1

A2.2

A2.1

A1.3

A1.2

A1.1

YLÄKOULU, A-ENGLANTI

10	10	10	10	10	10	10	10
9	9	9	9	9	9	9	9
8	8	8	8	8	8	8	8
7	7	7	7	7	7	7	7
6	6	6	6	6	6	6	6
5	5	5	5	5	5	5	5
4	4	4	4	4	4	4	4

Miten taitotasoarvioinnin haasteet voidaan kohdata? 2

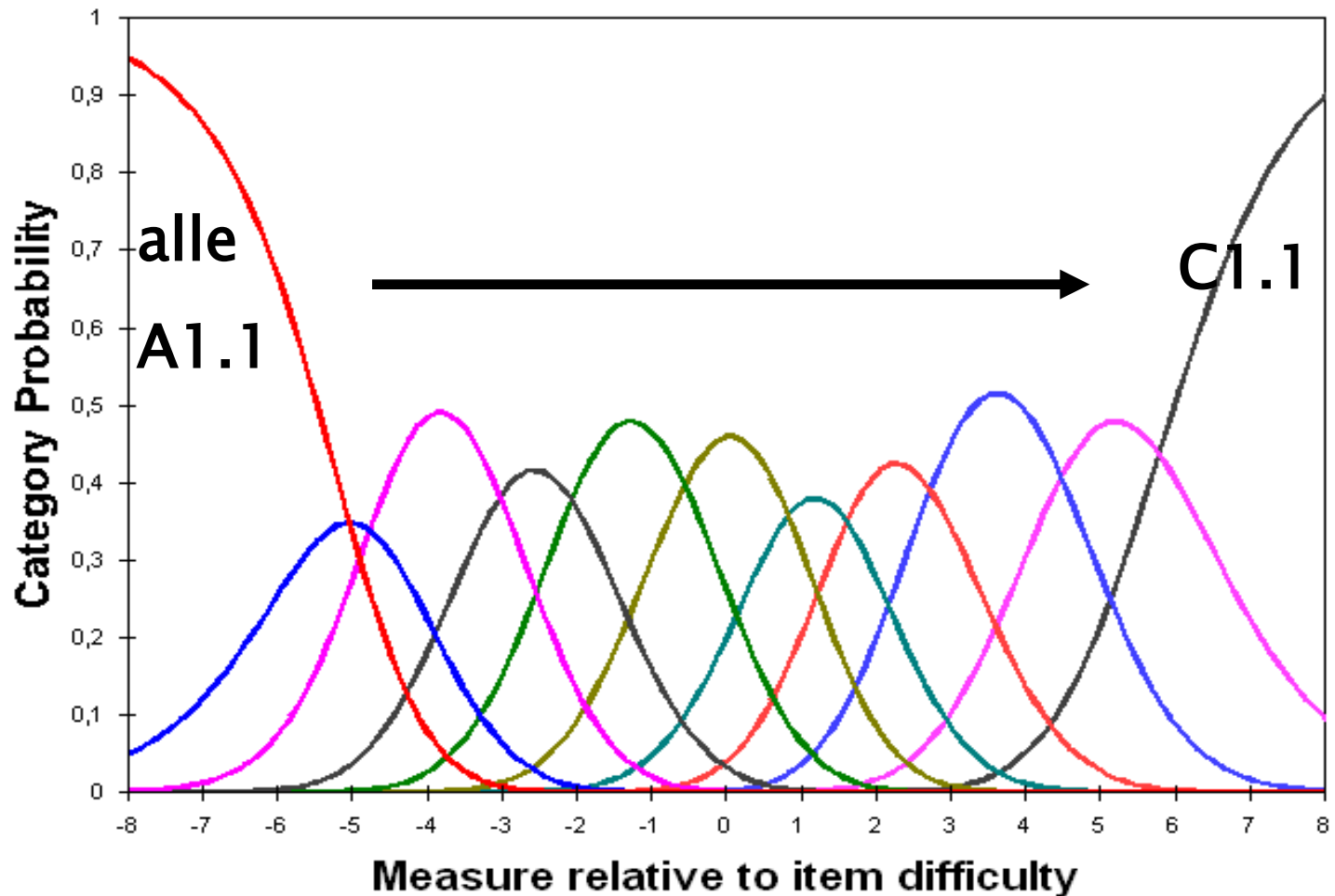
- ▶ Mahdollisimman selkeitä tasokuvauksia
 - Haaste: tasojen lukumäärä
- ▶ Osuvia esimerkkejä tasoista
 - Maamerkkejä eli esimerkkejä tasoille tyyppillisestä osaamisesta
- ▶ Että muutkin kielikoulutuksen osat tukevat / sopivat taitotasoajatteluun; edustavat oikeasti niitä tasoja joita väittävät edustavansa
 - Oppikirjat (tekstit, tehtävät, testit, ...), koulun ulkopuoliset testit (YO-tutkinto, opettajayhdistysten ns. valtakunnalliset kokeet, OPH:n tutkimuksissa käytetyt testit), kurssien ja opetussuunnitelmien määritelmät

Tutkimusta OPS–asteikon sopivuudesta arviointiin

- ▶ Haasteita:
 - OPS–asteikko ei tyylipuhdas arviointiasteikko
 - Monta tasoa → ovatko erotettavissa toisistaan?
- ▶ Ensimmäiset tutkimukset OPS–asteikon käytöstä arviointiin:
 - CEFLING–projekti Jyväskylän yliopistossa (englanti vieraana kielenä ja suomi toisena kielenä, kirjoittamisen arviointi) (Maisa Martin, Kielten laitos)
 - www.jyu.fi/cefling & www.jyu.fi/topling
 - HY–TALK–projekti Helsingin yliopistossa (puhumisen arviointi, useita kieliä) (Opettajankoulutuslaitos, Raili Hildén)

OPS–asteikon toimivuus: englannin kirjoitustehtävät

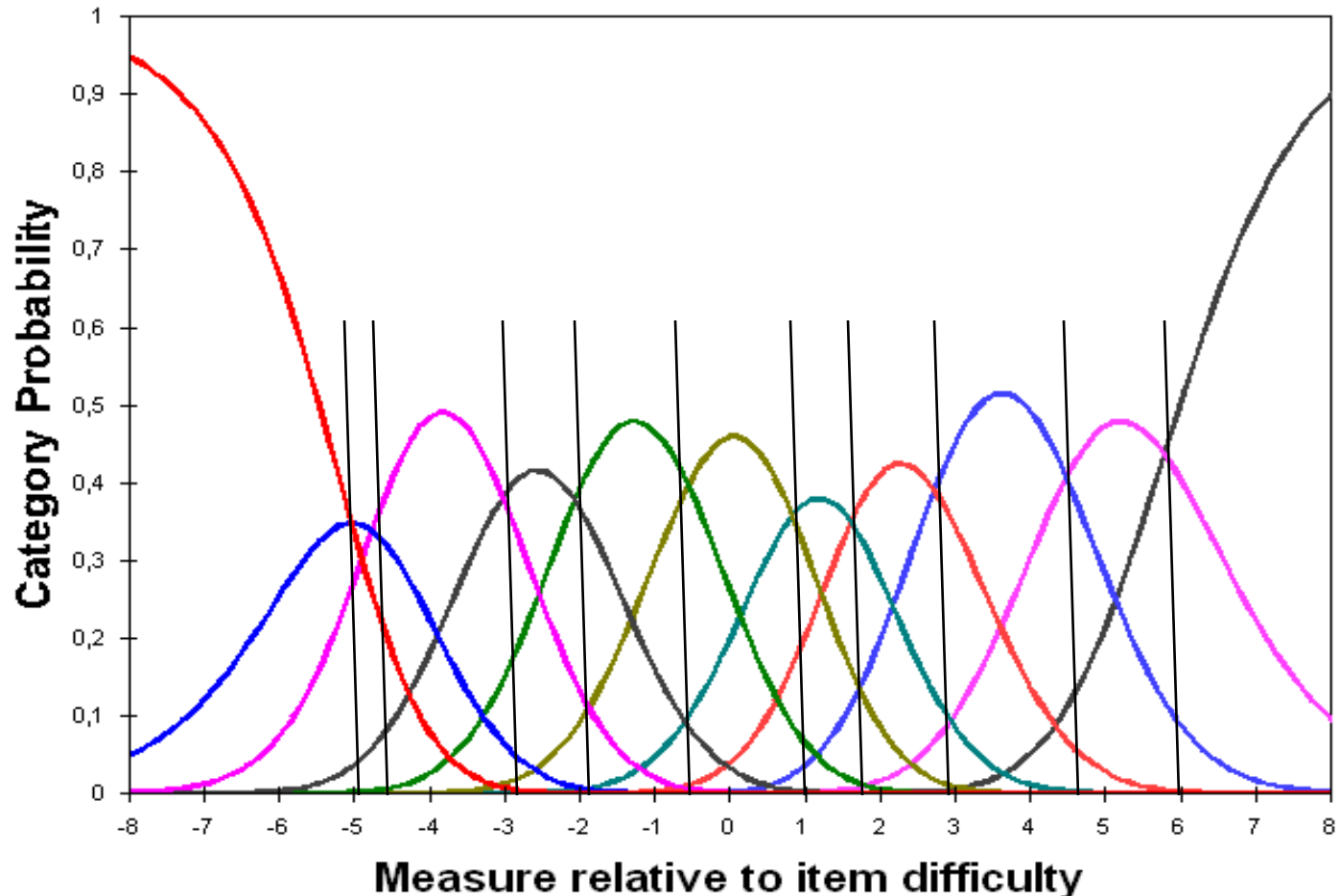
(Huhta, Tarnanen, Hirvelä: Language Testing Research Colloquium, Cambridge 2010)

— Category probability: 0	— Category probability: 3	— Category probability: 6	— Category probability: 9
— Category probability: 1	— Category probability: 4	— Category probability: 7	— Category probability: 10
— Category probability: 2	— Category probability: 5	— Category probability: 8	

OPS-asteikon toimivuus: englannin kirjoitustehtävät

(Huhta, Tarnanen, Hirvelä: Language Testing Research Colloquium, Cambridge 2010)

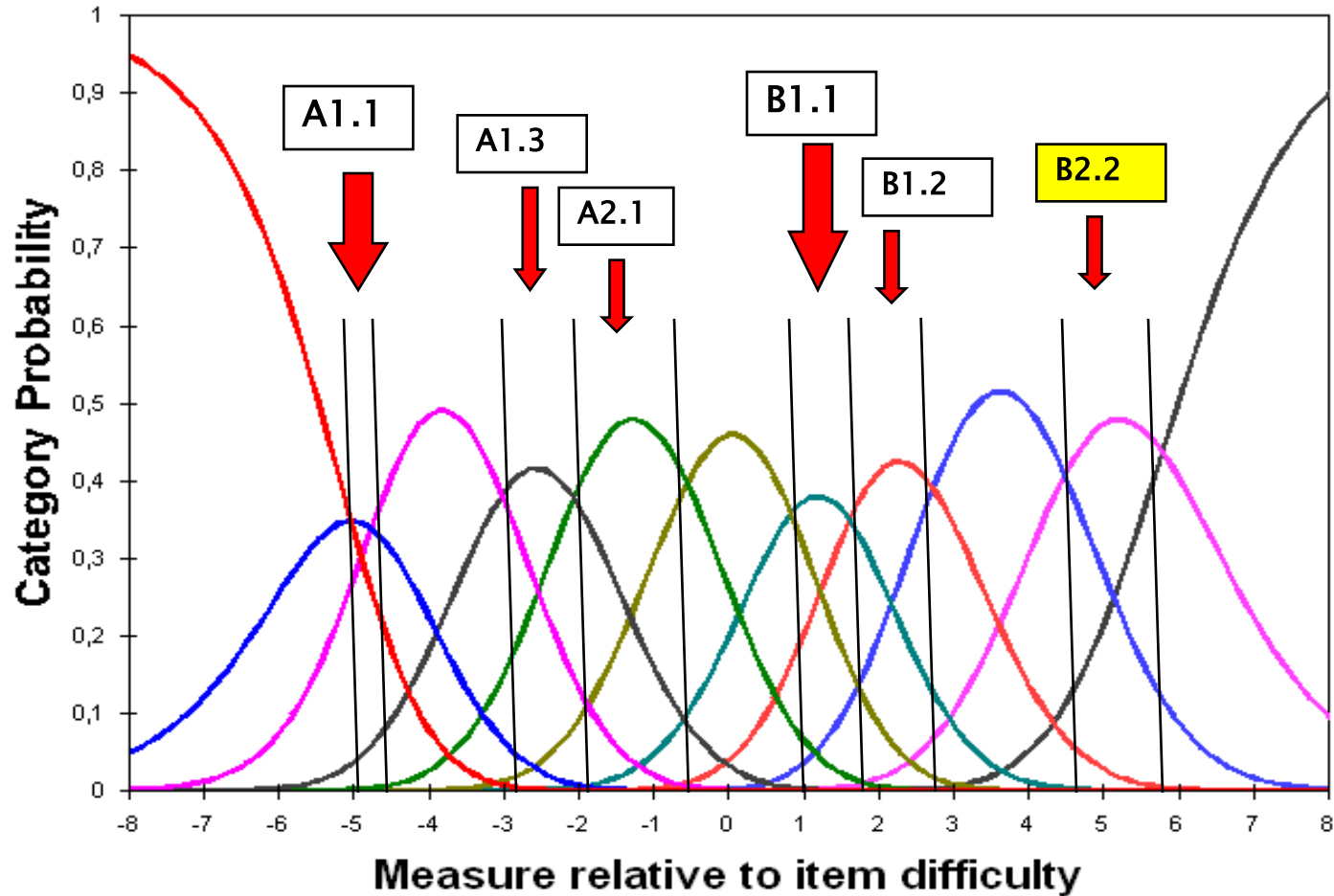

- Category probability: 0
- Category probability: 1
- Category probability: 2
- Category probability: 3
- Category probability: 4
- Category probability: 5
- Category probability: 6
- Category probability: 7
- Category probability: 8
- Category probability: 9
- Category probability: 10

OPS–asteikon toimivuus: englannin kirjoitustehtävät

(Huhta, Tarnanen, Hirvelä: Language Testing Research Colloquium, Cambridge 2010)

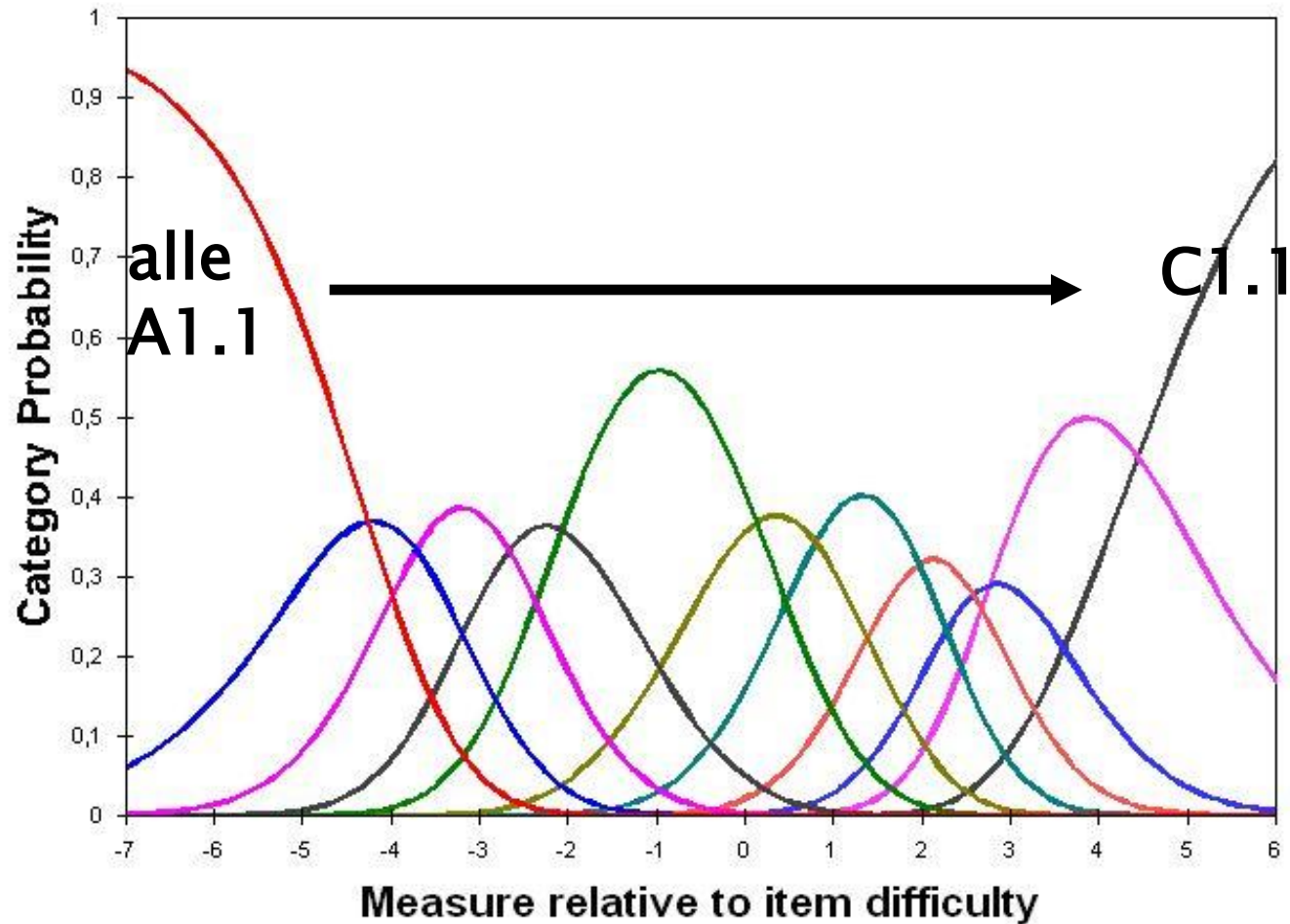
Tasot joiden leveys vähemmän kuin 1.4 logitia:

— Category probability: 0	— Category probability: 3	— Category probability: 6	— Category probability: 9
— Category probability: 1	— Category probability: 4	— Category probability: 7	— Category probability: 10
— Category probability: 2	— Category probability: 5	— Category probability: 8	

OPS-asteikon toimivuus: suomen kirjoitustehtävät

(Huhta, Tarnanen, Hirvelä: Language Testing Research Colloquium, Cambridge 2010)

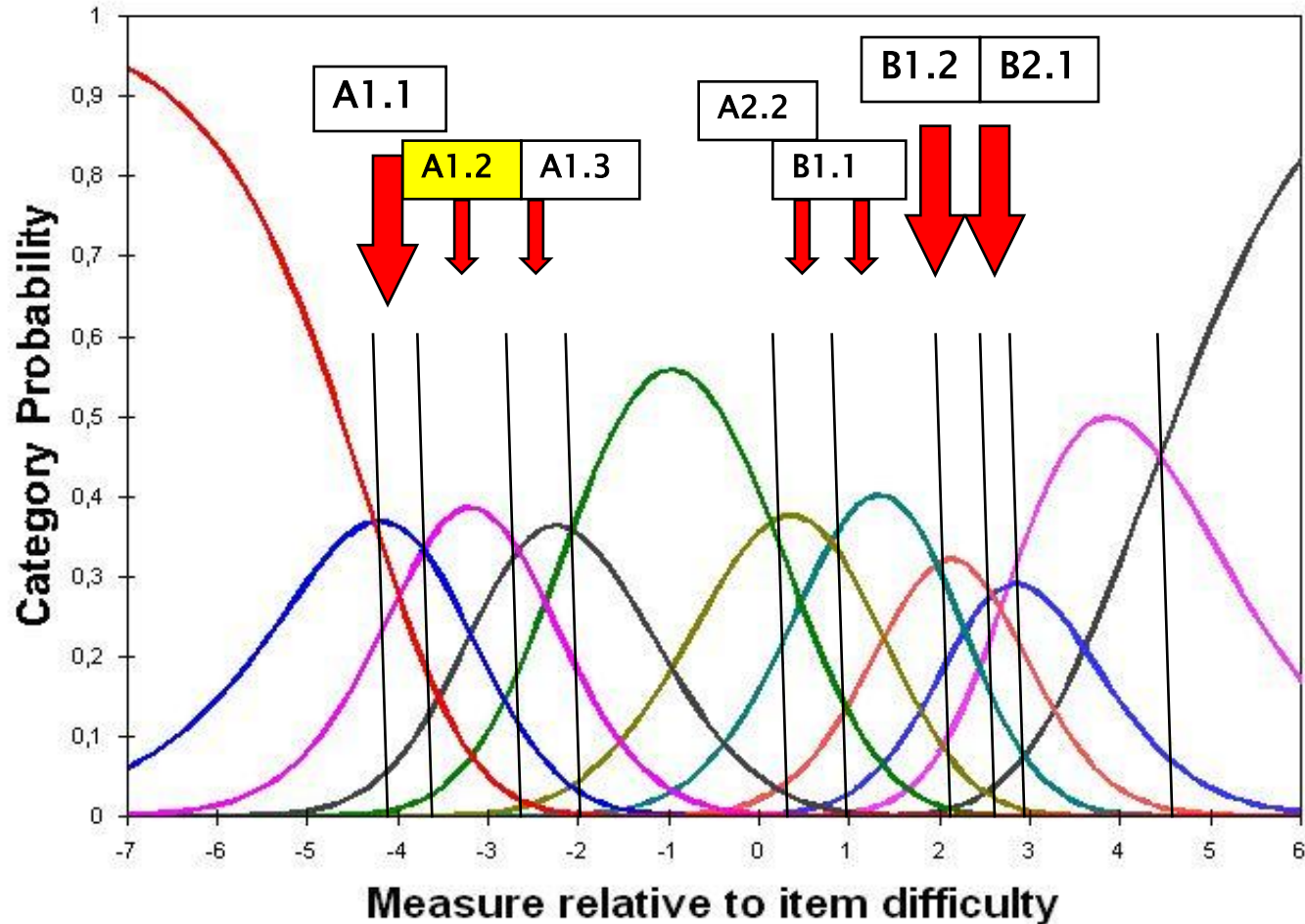

- Category probability: 0
- Category probability: 1
- Category probability: 2
- Category probability: 3
- Category probability: 4
- Category probability: 5
- Category probability: 6
- Category probability: 7
- Category probability: 8
- Category probability: 9
- Category probability: 10

OPS–asteikon toimivuus: englannin kirjoitustehtävät

(Huhta, Tarnanen, Hirvelä: Language Testing Research Colloquium, Cambridge 2010)

Tasot joiden leveys vähemmän kuin 1.4 logitia:

- Category probability: 0
- Category probability: 1
- Category probability: 2
- Category probability: 3
- Category probability: 4
- Category probability: 5
- Category probability: 6
- Category probability: 7
- Category probability: 8
- Category probability: 9
- Category probability: 10

Maamerkkien / tasojen havainnollistamisen tarve

Euroopan neuvosto (portfolio + tasoesimerkit)

www.coe.int/T/DG4/Portfolio/

→ Materials illustrating the CEFR levels

CEFTTrain www.helsinki.fi/project/ceftrain/

WebCEF www.webcef.eu/ (puhuminen)

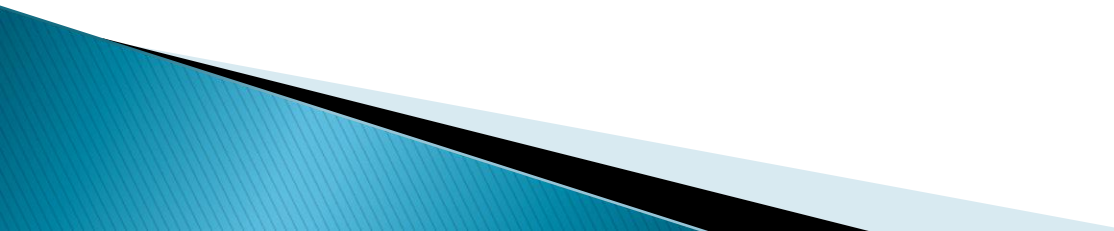
CEFcult www.cefcult.eu/ (kulttuurien väl.viestintä)

LangPerform www.langperform.com/ (EDUCODE)

(Euroopan komission tutkimus: European Survey of Language Competences, www.surveylang.org)

MUITA ESIMERKKEJÄ ??

Esimerkkejä CEFLING-projektista

- ▶ Esimerkkejä / maamerkkejä CEFLING-projektin tuottamista englannin kirjoitussuorituksista, jotka on arvioitu eri EVK (ja OPS) -tasolle
 - ▶ A1
 - ▶ A2
 - ▶ B1
-

Sähköposti verkkokauppaan

Vanhempasi ovat tilanneet sinulle brittiläisestä verkkokaupasta tietokonepelin. Pelin saavuttua huomaat, että se ei toimi kunnolla. Tämä hämmentää sinua, joten päätät kirjoittaa sähköpostiviestin verkkokauppaan. Kerro viestissä,

- kuka olet
- mitä vanhempasi tilasivat
- miksi olet tyytymätön (mainitse ainakin kaksi vikaa/ongelmaa pelistä)
- mitä haluat, että asialle tehdään
- omat yhteystietosi.

Muista aloittaa ja lopettaa viesti sopivalla tavalla. Kirjoita selvällä käsialalla englanniksi.

From: MC Jake
To: Jelen@gamestore
Subject: Problem

Hi! Im Matti Solkita. My daddy have order a game (Guitar Hero2). It doesn't work. It have naarmuja and it is slow. So can i have new game? If you can, so send it to Helsinki, Finland Solkistreet 5,
Bye!

From:

Maija

To: Network

Subject: Computer game

Hello?

I want to tell you about a computer game
My parent buy it from your shop in
the net. It's a new Sly raccoon game.
It has some problems. It don't have
everything what is in the back of the
play says. There isn't the 3D classes.
The play sometimes stops and you
can't continue. I wud like a new
better game or my moneys back.

My adress is. Solkinkatu 5 B 2.
00100 Helsinki. door code: 1111

puh: 000-777

Answer quickly please. :))

T. Maija Solka

From: Maija

To: Game store shop

Subject: My car game dosen't work quite well.

Hello!

My parents bought a car game to me. I was very happy about it, but then I notice that the game was broken. For example the cars are looking like potatoes and sometimes my computer screen goes suddenly black. And the game voices goes on and off every two minutes. I know that my computer is not broken or anything so it's must be the game. I would be very happy if you could send a new game to me. P.s no bad feelings!

Maija Solkila. Solkikatu 5.

Finland

Taitotasoarviointi puhumisessa ja kirjoittamisessa vs. ymmärtämisessä 1

- ▶ Taitotasojen käyttäminen arviointiin on luontevinta **puhumisessa** ja kirjoittamisessa
 - Puhumis- ja kirjoittamissuorituksia voidaan tarkastella 'suoraan'
 - Arviointi = tasokuvausten ja suoritusten vertailua / sovittamista yhteen
 - Tasoja voidaan havainnollistaa esimerkkisuorituksilla
 - Oppijoiden / suoritusten sijoittaminen taitotasoille on suoraviivaista
- ▶ Ymmärtämistä voidaan myös (yrittää) kuvata taitotasoina
 - Ymmärtämistä ei voida yleensä arvioida vertaamalla tasokuvausta ja ymmärtämistä 'suorittavaa' kielenkäyttäjää
 - Ymmärtämisen arviointi epäsuoraa (erilaisten tehtävien avulla):
testipistemäärä = taitotaso?
 - Testitehtävät ja/tai oppilaat voidaan asetella taitotasoille ns. standard setting -menettelyillä
 - Monimutkaisempaa, vaatii suurta asiantuntemusta, silti epävarmaa

Taitotasoarviointi puhumisessa ja kirjoittamisessa vs. ymmärtämisessä 2

- Puhumisen ja kirjoittamisen taitotasoarviointia voi tehdä luotettavasti kouluissa ym jos asiaan perehtyy (myös taitoja integroivaa arviointia?)
- Luotettava ymmärtämisen tasoarviointi ei ole mahdollista ilman välineitä joiden kehittäminen ja ylläpitäminen vaatii huomattavia resursseja (esim. rinnakkaistestit)
- Jos Suomeen halutaan luoda kunnollisia taitotasoihin kytkettyjä kielten ymmärtämistestejä, ne voidaan tuottaa vain keskitetysti / valtakunnallisesti
 - esim. OPH + suuret oppikirjakustantamot + opettajayhdistykset ym yhdessä

Oppimista tukeva arviointi

vertaisarviointi

luokkahuone

jatkuva

luokkahuone portfolio

diagnostinen vaihtoehtoinen

dynaaminen

itsearviointi

vaihtoehtoinen

Yhteisiä piirteitä

- ▶ Arviointi osa oppimista, ei erillään siitä
- ▶ Usein muut tarkoitusperät kun arvosanojen tai todistusten antaminen
 - esim. oppimisprosessin arviointi
- ▶ Oppijoilla suurempi, itsenäisempi rooli (vastuu ja valta) arvionnissa
- ▶ Oppijoiden tietoisuus päämääristä, osaamisen luonteesta ja arvioinnin perusteista kehittyy
- ▶ Metakognitio kehittyy
- ▶ Tarpeellista itsenäiselle ja koko elämän jatkuvalle oppimiselle

Miksi oppimista tukeva arviointi on haaste?

- ▶ Suurin osa arvioinnista on sitä, mutta siitä tiedetään vähän
- ▶ Useimmiten se tapahtuu sattumanvaraisesti, perustumatta selkeään käsitykseen oppimisen luonteesta tai siitä miten arviointi vaikuttaa oppimiseen (Black & Wiliamin tutkimukset)
- ▶ Testi- / tutkintoarviointi vaikuttaa usein negatiivisesti oppimista tukevaan arviointiin
 - Testiarvioinnin menetelmiä kopioidaan kritiikittömästi luokkahuonearviointiin
 - Formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin yhdistäminen niin että molemmat onnistuvat on vaikeaa

Itsearviointi

- ▶ Oppimista tukevan arvioinnin nuoto
- ▶ Itsearviointiin kehittäminen on yksi OPSien tavoitteista
- ▶ Itsearviointia täytyy yleensä harjoitella
- ▶ Monimuotoista
- ▶ Periaatteessa ylivoimaisen kattava tapa arvioida osaamista
 - Prosessi ja produkti
 - Kaikki tilanteet joissa oppija on ollut
 - Ymmärtäminen

Miten yleistä itse- ja vertaisarviointi on Suomessa?

- ▶ ToLP-tutkimushanke 2006–09:
www.jyu.fi/tolp (Minna–Riitta Luukka)
- ▶ Kyselytutkimus äidin- ja vieraan kielen teksti- ja opetuskäytännöistä
- ▶ 9.luokan oppilaat, ÄK ja VK opettajat yläkoulussa; edustava otanta, tulokset siis yleistettäviä

MAAILMA MUUTTUU - MITÄ TEKEE KOULU?

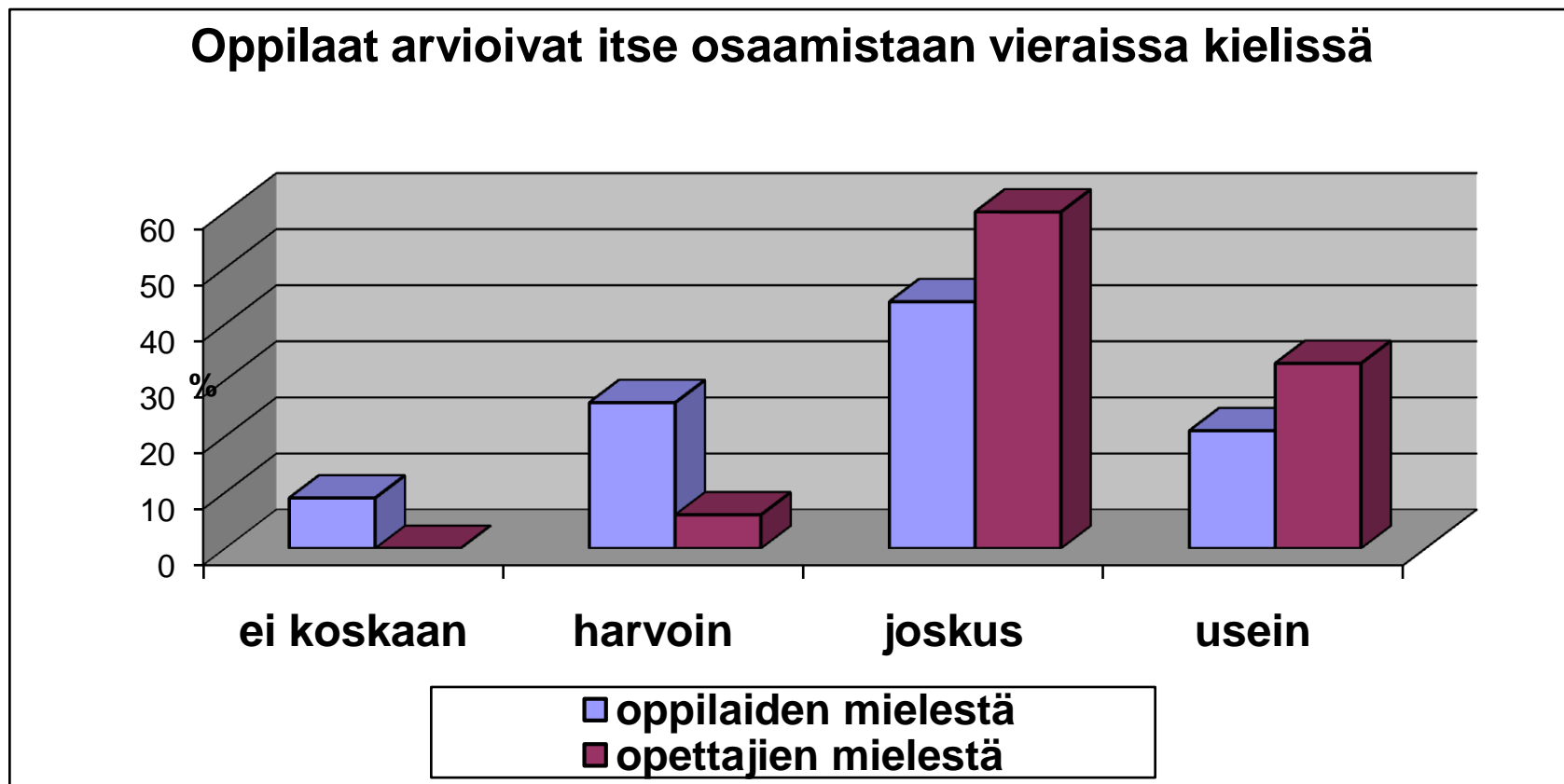
ÄIDINKIELEN JA VIERAIDEN KIELTEN TEKSTIKÄYTÄNTEET KOULUSSA JA VAPAA-AJALLA

MINNA-RIITTA LUUKKA
SARI PÖYHÖNEN
ARI HUHTA
PEPPI TAALAS
MIRJA TARNANEN
ANNA KERÄNEN

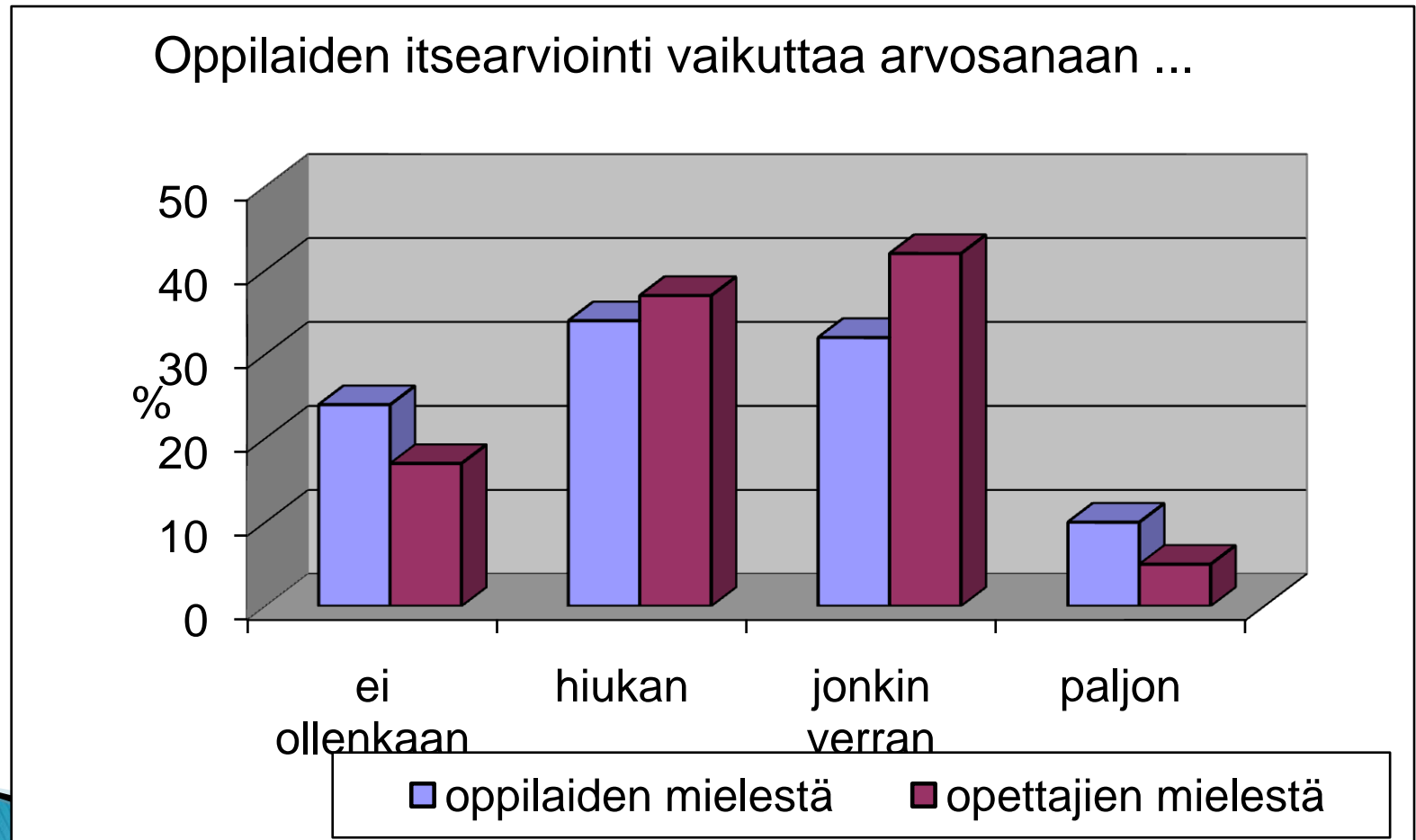
Projektin julkaisu 2008. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen
keskus

(perustuu kartoituksen tuloksiin)

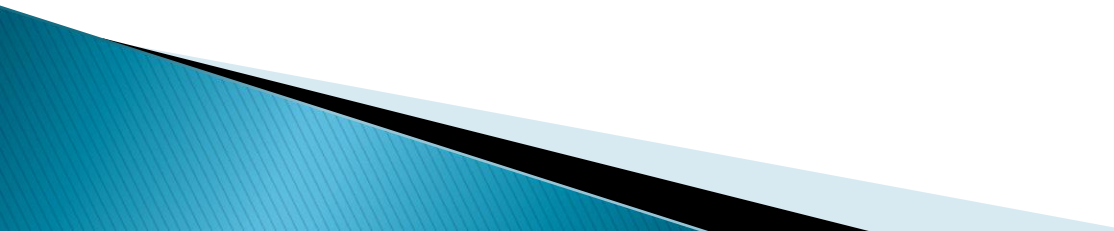
Miten yleistä itsearviointi on vieraissa kielissä 9. luokalla?

Miten paljon itsearviointi vaikuttaa vieraan kielen arvosanaan 9.luokan päättöarvioinnissa?

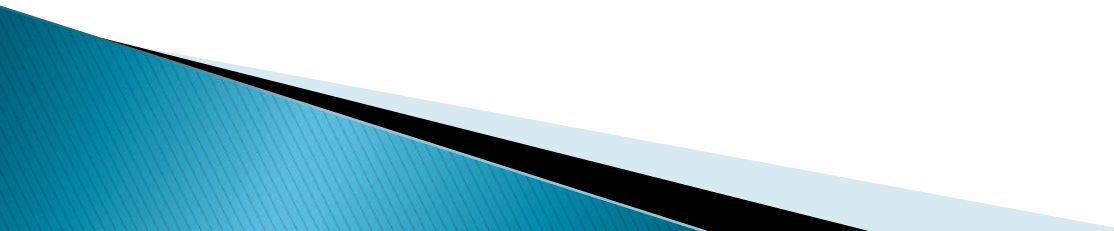
Itsearviointi

- ▶ Yleistä ja tärkeää alakoulussa
 - ▶ Yleistä muttei niin tärkeää yläkoulussa
 - ▶ Lukiossa?
 - ▶ Ammattikoulutuksessa ja korkeakouluissa?
-
- ▶ Entä jos itsearvioinnille annettaisiin selkeä rooli arvosanojen antamisessa?
-

Arvionnin tarkoitusta ei saa unohtaa

- ▶ Miksi arvioidaan sanelee yleensä sen mitä, miten ja milloin on järkevää arvioida
 - Oppimista tukeva, arvosanojen antaminen, sijoittaminen kursseille, valinta
- ▶ Esimerkkejä
 - Kannattaako arvioida koko kielitaitoa integratiivisesti vai erilaisia taitoja erikseen?
 - Esim. oppimisen ongelmia selvittävä diagnostinen arviointi on hyödyllisempää jos se kohdistuu (hyvinkin pieniin) osiin kielitaitoa (ks. esim. DIALUKI-projekti www.jyu.fi/dialuki)
 - Arvosanojen ja todistusten antaminen yleensä kokonaisvaltaista

Lopuksi: Koulutusta arvioinnista

- ▶ Arviointikoulutus on osa opettajankoulutusta, mutta määrä ilmeisesti vaihtelee; onko tarpeeksi?
 - ▶ Arviointi on kysytty ja suosittu aihe opettajien täydennyskoulutuksessa
 - ▶ Millaiseen arviointikoulutukseen olisi tarvetta?
-

EALTA – European Association for Language Testing and Assessment

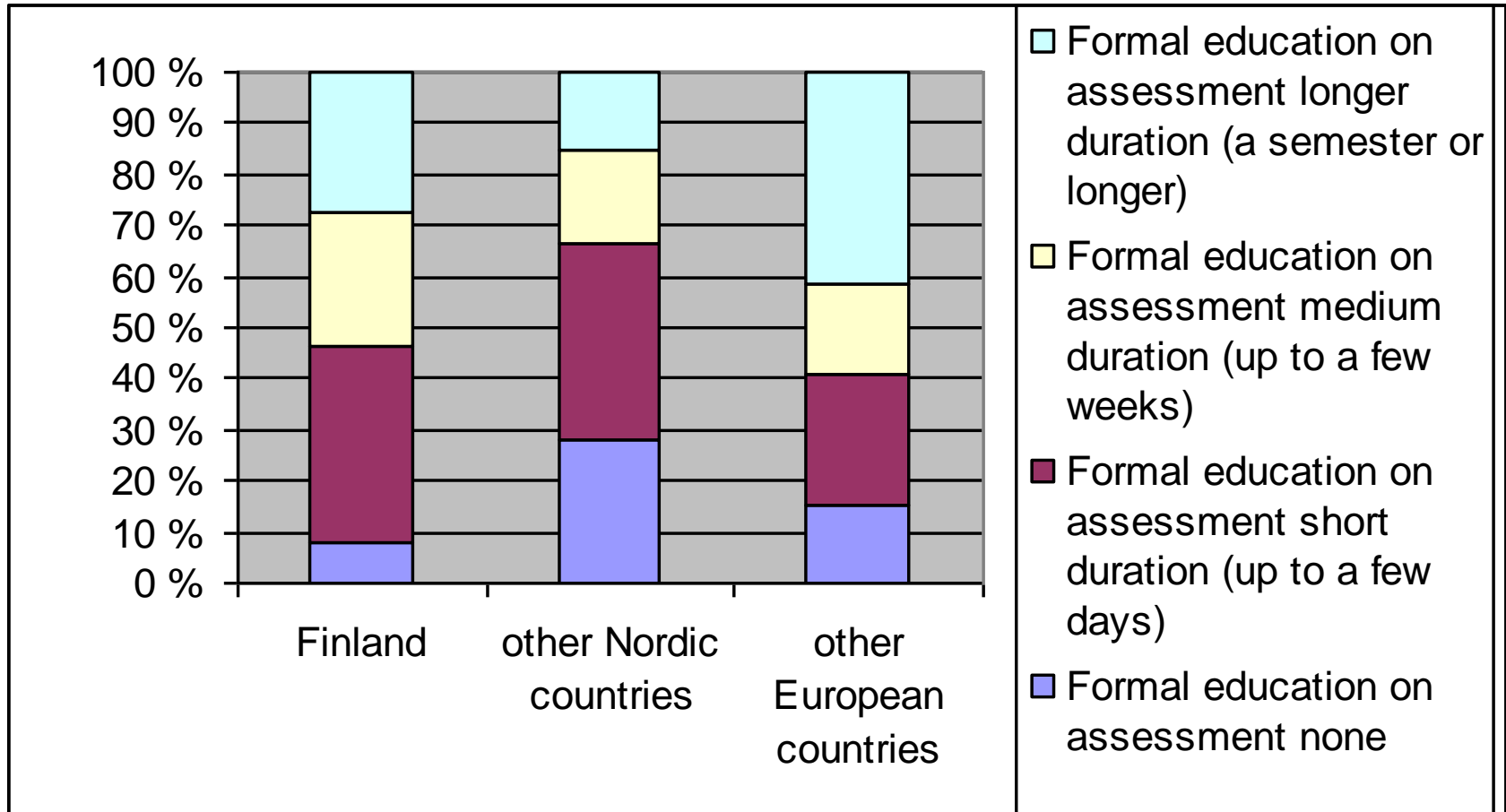
- ▶ Järjestö, jonka tavoite on edistää kielitaidon arvioinnin teoreettisten periaatteiden ja hyvien käytänteiden tuntemusta
- ▶ Jäsenyys ilmainen; www.ealta.eu.org
- ▶ Konferensseja, seminaareja, keskustelulistoja, informaatiota arvioinnista
- ▶ Arvioinnin hyvät käytänteet yli 30 kielellä, myös suomeksi ja ruotsiksi
- ▶ Tutkimuksia ja kartoituksia arvioinnista ja testauksesta

EALTAn kartoitus arviointikoulutuksen tarpeesta Euroopassa

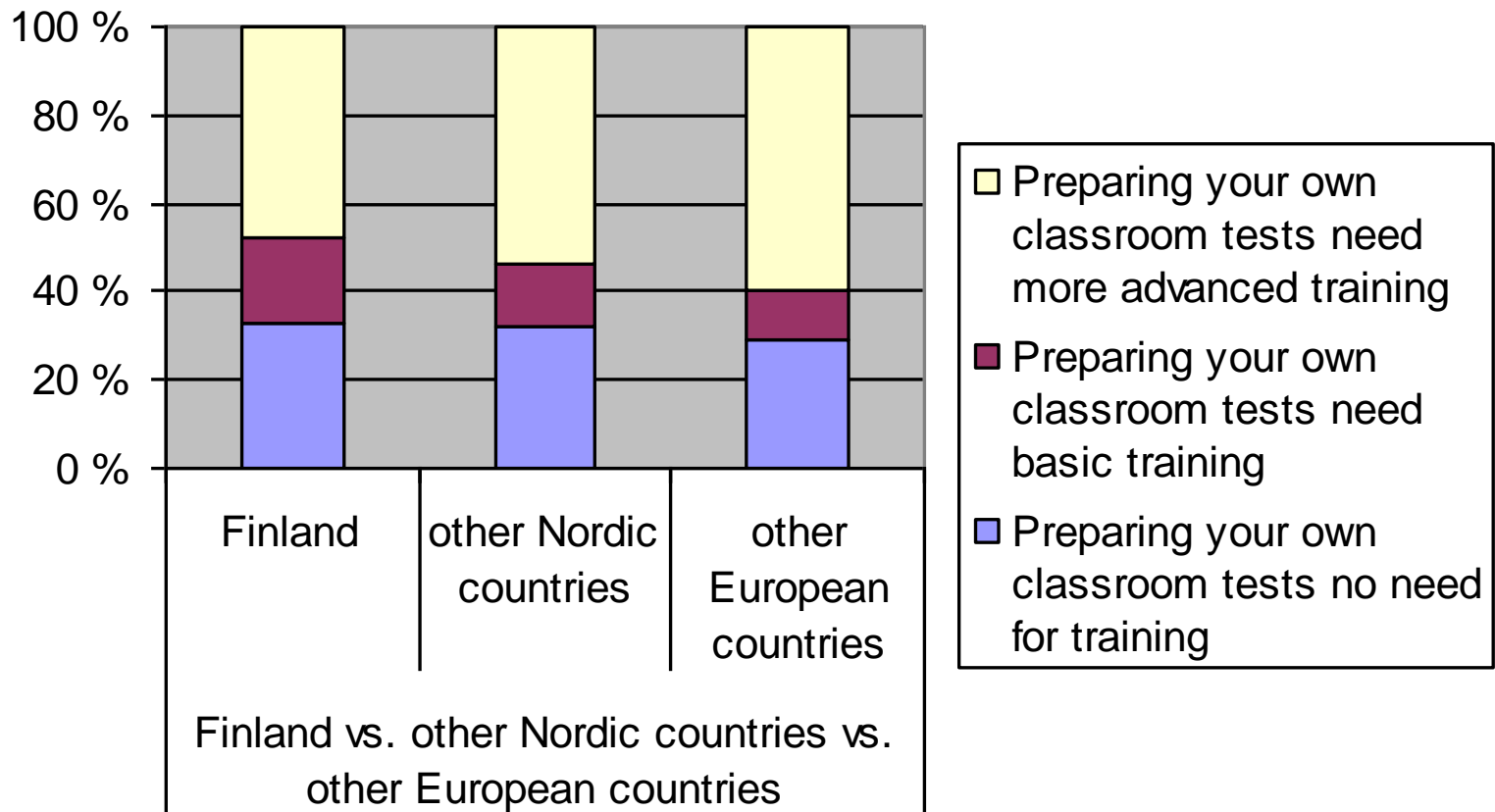
- ▶ Verkkokysely kielten opettajille 2004–05
- ▶ 857 vastaajaa Euroopasta
- ▶ 172 Suomesta, 100 muista Pohjoismaista, 585 muualta Euroopasta

www.ealta.eu.org → Resources

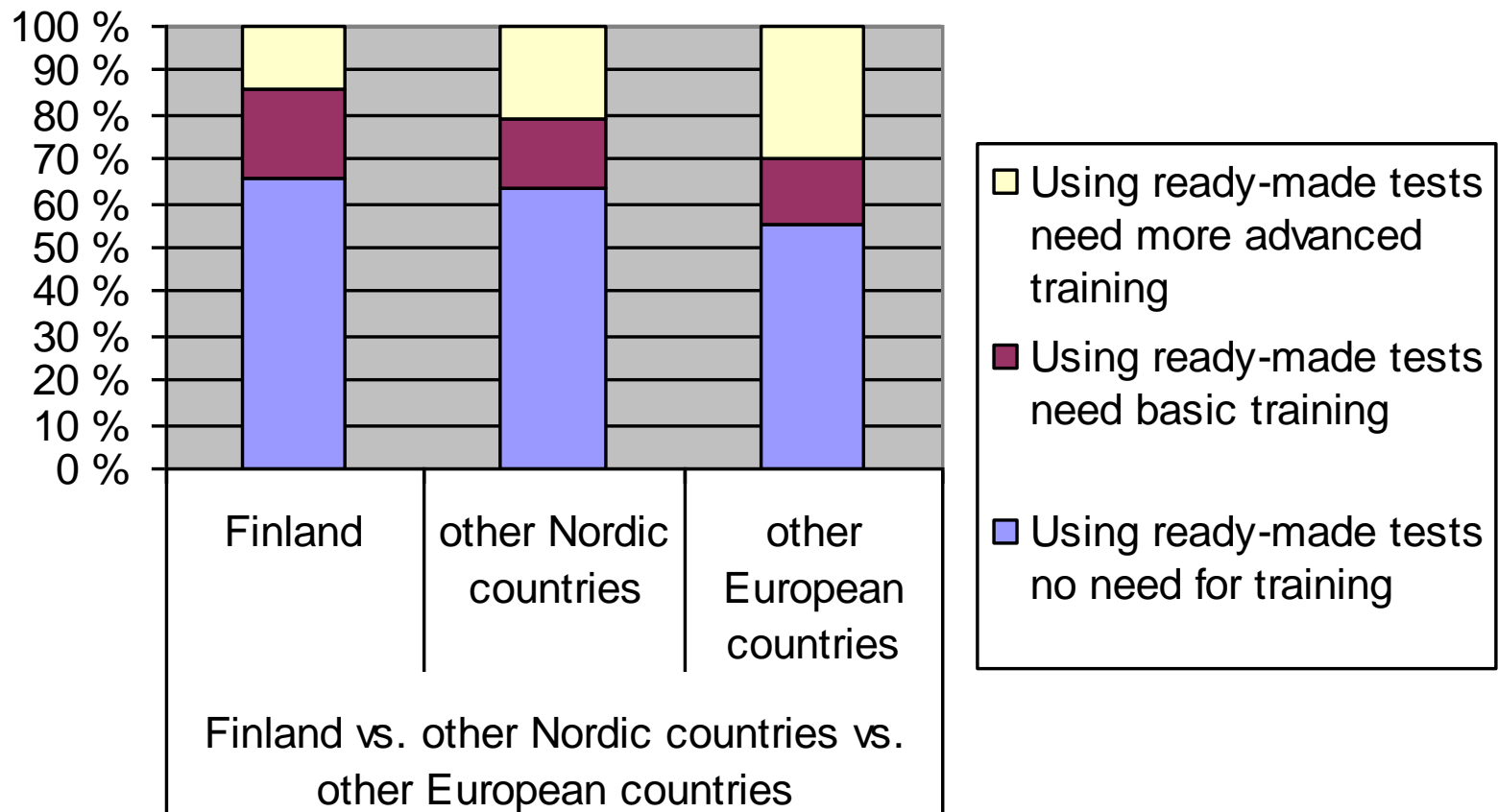
Vastaajien saama arviointikoulutus

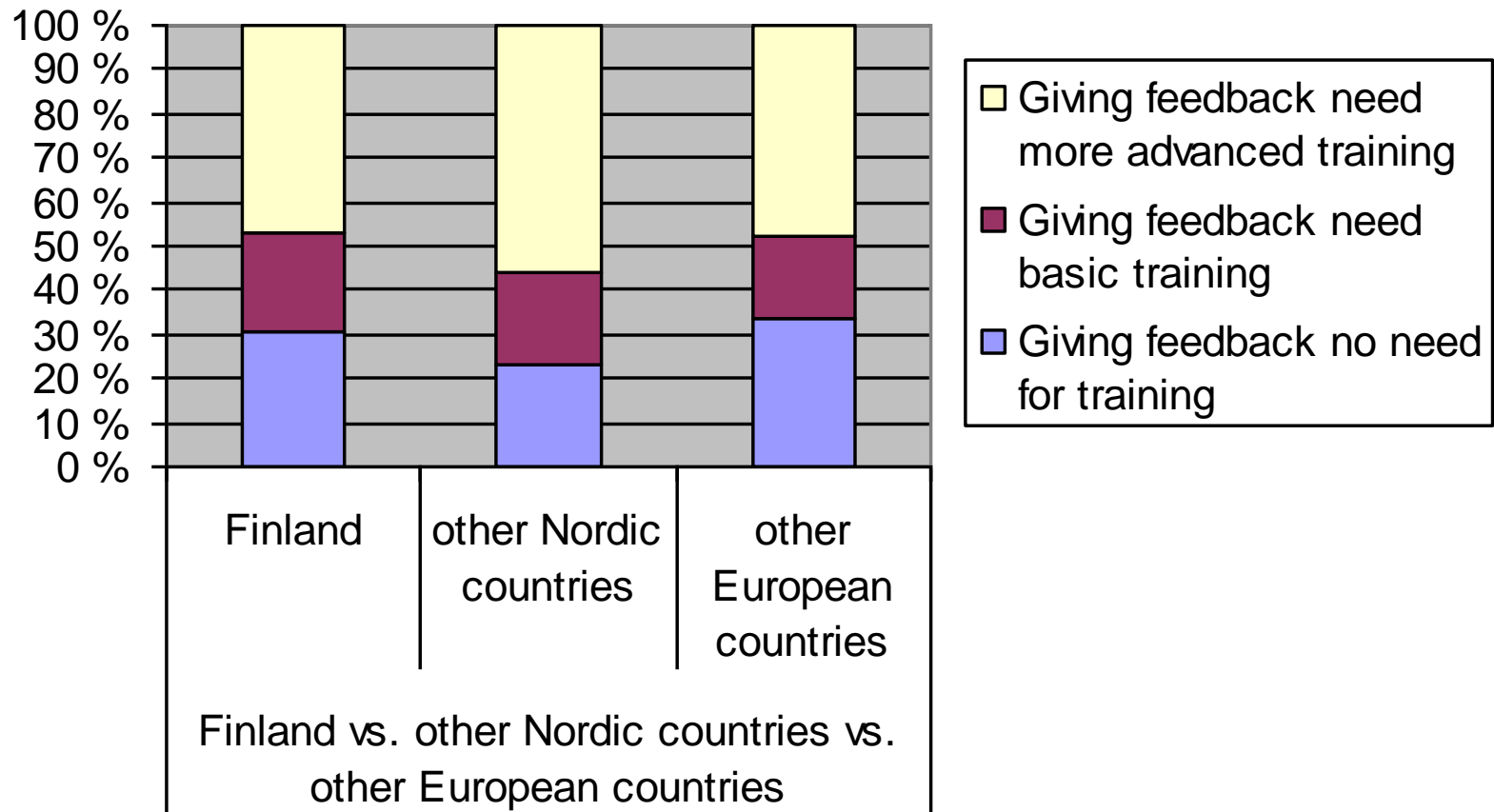
Koulutustarve: omien testien laatiminen

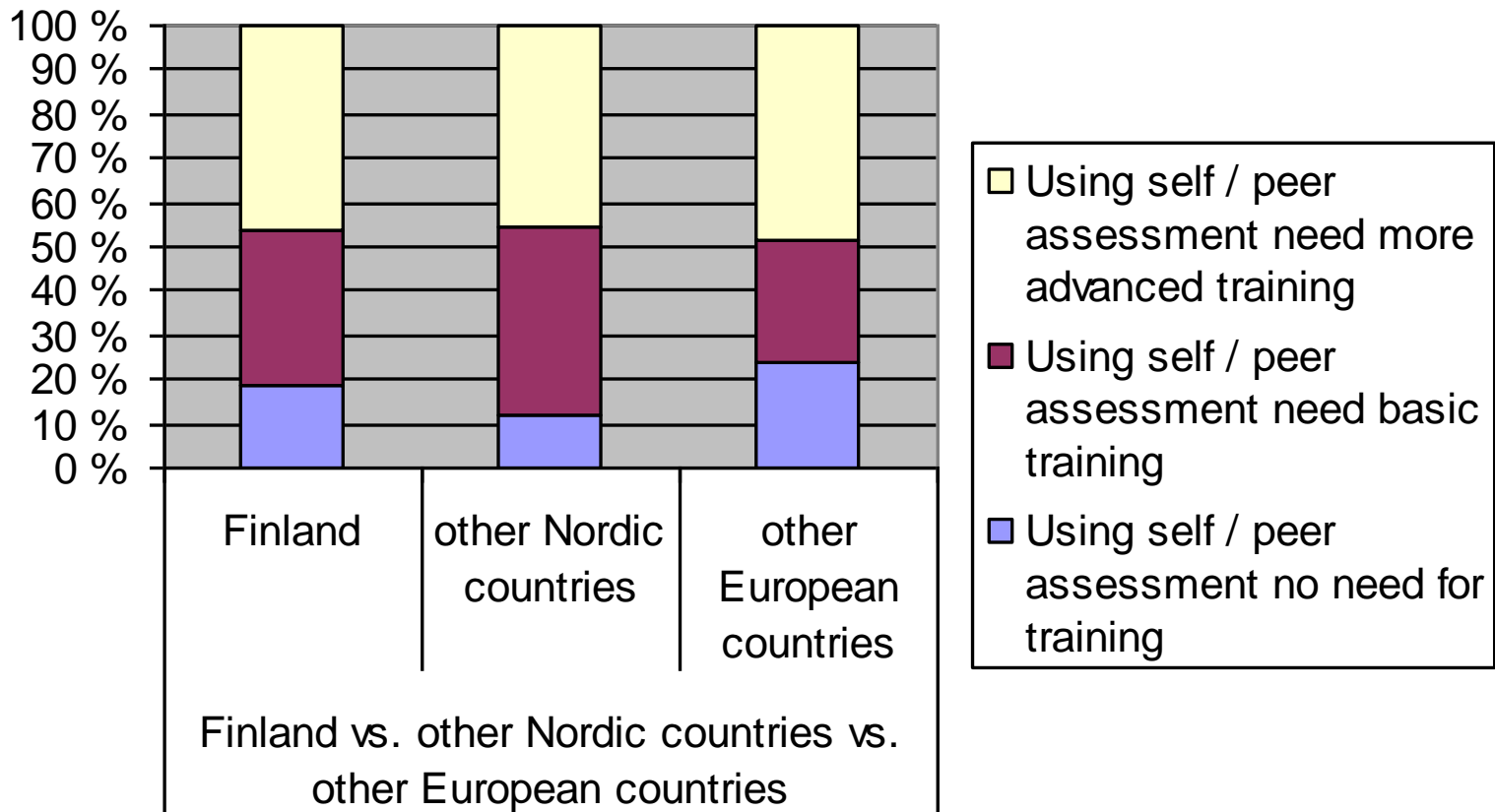
Koulutustarve: valmiiden testien käyttäminen (esim. oppikirjojen mukana tulevat testit)

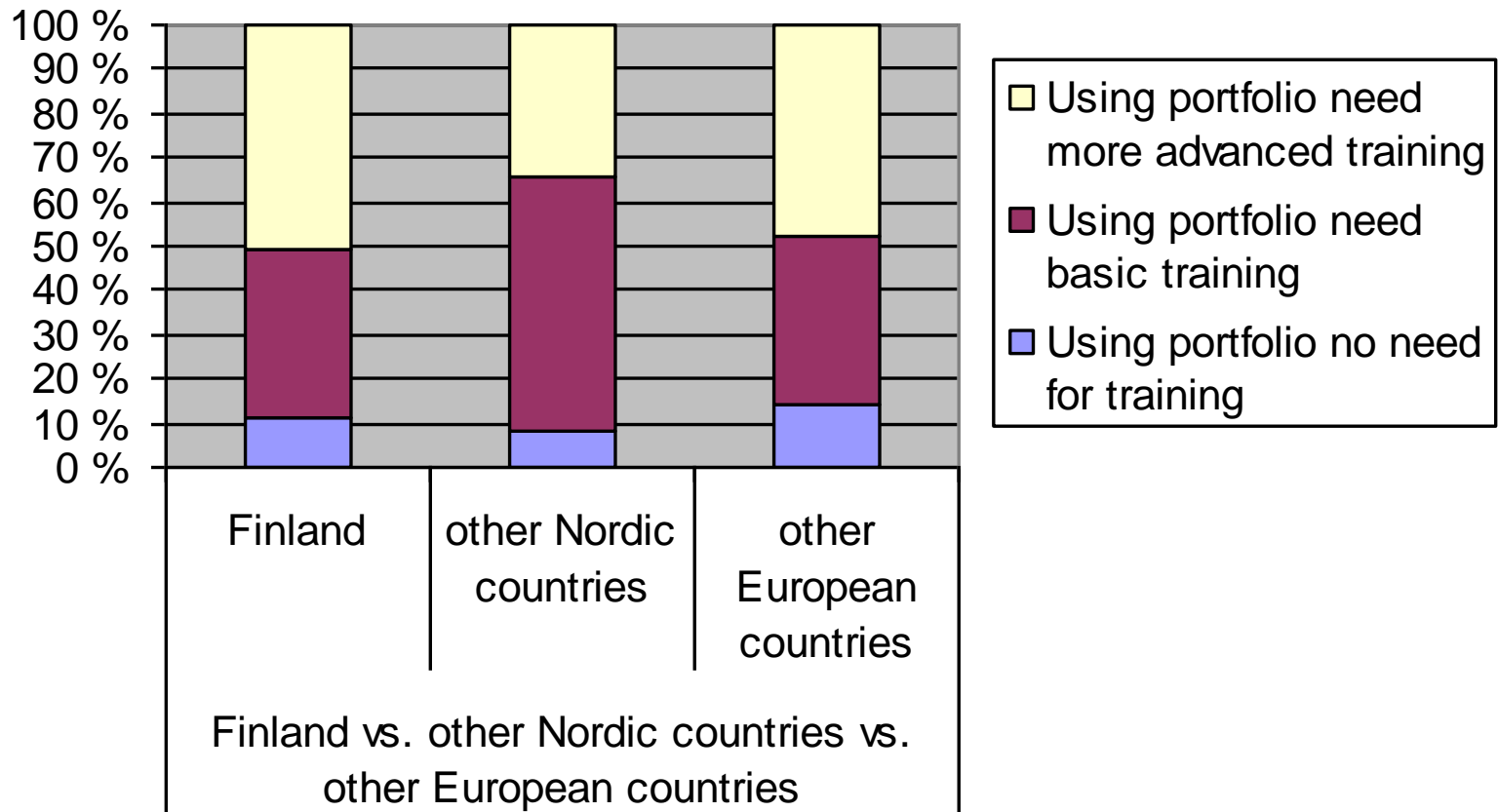
Koulutustarve: palautteen antaminen testitulosten perusteella

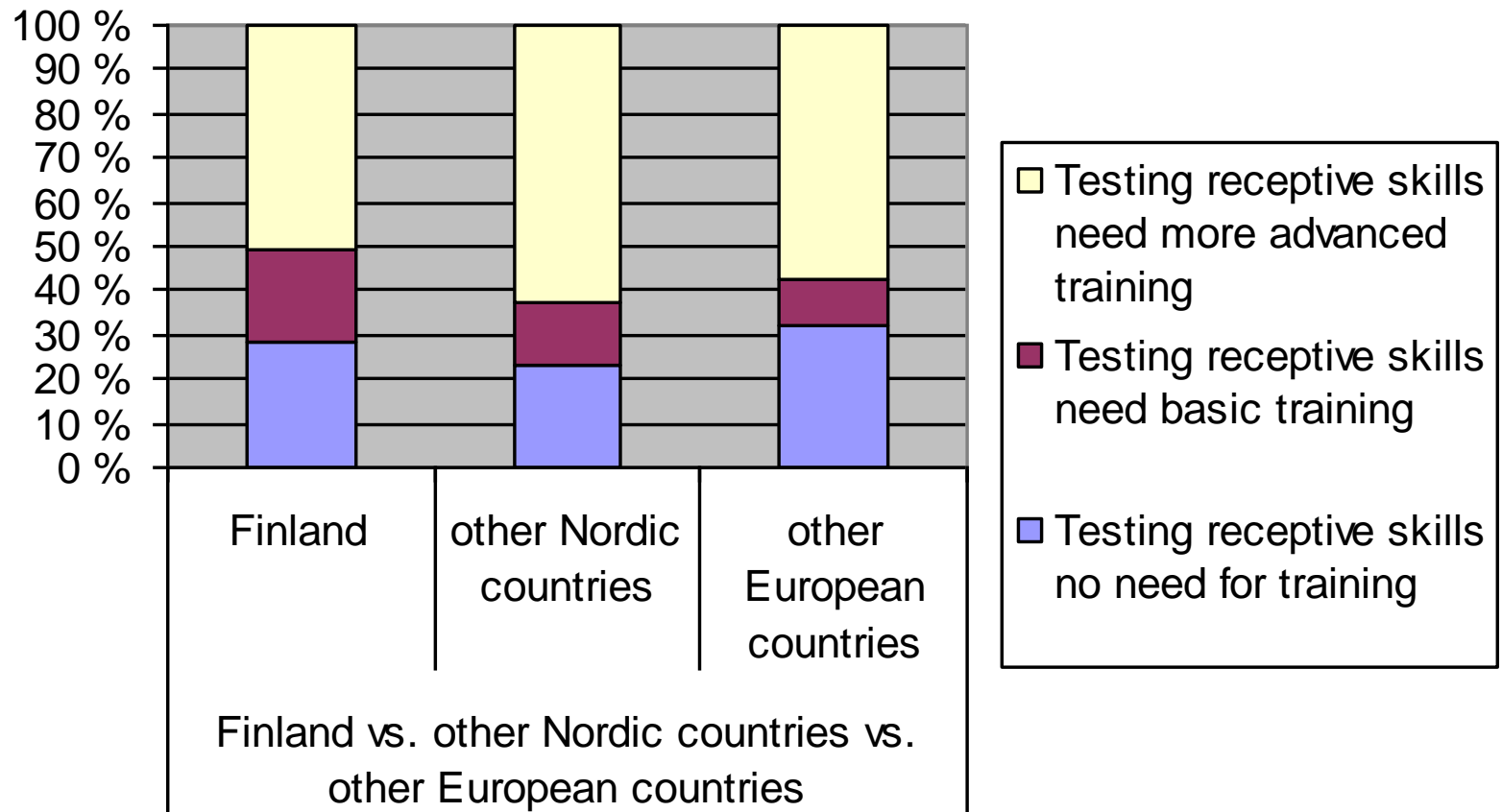
Koulutustarve: itse- ja vertaisarviointi

Koulutustarve: salkkuarviointi

Koulutustarve: ymmärtämisen arviointi

Koulutustarve: puhuminen ja kirjoittaminen

